

Překážka bránící výkonu práce

Přestal-li zaměstnavatel v rozporu s ustanovením § 35 odst. 1 písm. a) zák. práce přidělovat zaměstnanci práci (např. v souvislosti s neplatným rozvázáním pracovního poměru ze strany zaměstnavatele), ačkoliv zaměstnanec byl připraven práci konat, je zaměstnanec povinen znovu nastoupit do práce poté, co jej zaměstnavatel k tomu vyzval a vyjádřil tak ochotu zaměstnanci práci opět přidělovat.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp.zn. 21 Cdo 807/2006, ze dne 15.3.2007)

Nejvyšší soud České republiky rozhodl v právní věci žalobkyně D. P., zastoupené advokátem, proti žalovanému D. d. ú. s. p. K. L., příspěvkové organizaci, zastoupenému advokátem, o 619.967,- Kč s úroky z prodlení, vedené u Okresního soudu v Děčíně pod sp. zn. 8 C 216/2003, o dovolání žalobce proti rozsudku Krajského soudu v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci ze dne 7. října 2005, č.j. 29 Co 119/2005-82, tak, že rozsudek krajského soudu se zrušuje a věc se vrací Krajskému soudu v Ústí nad Labem k dalšímu řízení.

Z odůvodnění :

Žalobkyně se žalobou (změněnou se souhlasem soudu prvního stupně) domáhala, aby jí žalovaný zaplatil částku 619.967,- Kč s úroky z prodlení jako náhradu mzdy za období od 23.11.1999 do 2.9.2003 z důvodu neplatného skončení pracovního poměru okamžitým zrušením pracovního poměru, které jí dal žalovaný dopisem ze dne 23.11.1999 podle ustanovení § 53 odst. 1 písm. b) zák. práce. Přestože žalobkyně oznámila žalovanému dopisem ze dne 25.11.1999, že trvá na dalším zaměstnávání, a přestože toto okamžité zrušení pracovního poměru v řízení vedeném u Okresního soudu v Děčíně pod sp. zn. 13 C 181/99 bylo prohlášeno za neplatné, žalovaný žalobkyni „zpět na původní místo nezařadil“, a to ani poté, co jej dne 29.7.2003 požádala, „aby jí doplatil dlužnou mzdu a aby jí přiděloval práci podle její pracovní smlouvy“. Protože ani mimosoudní jednání s žalovaným nevedla k žádnému výsledku, ukončila žalobkyně dne 2.9.2003 pracovní poměr okamžitým zrušením.

Okresní soud v Děčíně rozsudkem ze dne 25.10.2004, č.j. 8 C 216/2003-48 žalovanému uložil, aby zaplatil žalobkyni částky 15.387,- Kč, 158.279,- Kč, 228.777,- Kč a 30.988,- Kč s úroky z prodlení, které ve výrocích specifikoval, „nárok žalobkyně na zaplacení částky přesahující nároky přiznané“ zamítl a rozhodl, že žalovaný je povinen zaplatit žalobkyni „náhradu nákladů řízení ve výši 21.619,- Kč, k rukám advokáta v R.“. Soud prvního stupně dovodil, že „žalobkyně naplnila předpoklady“ pro přiznání nároku na náhradu mzdy podle ustanovení § 61 odst. 1 zák. práce za dobu od 25.11.1999 (kdy oznámila, že trvá na dalším zaměstnávání) do 28.5.2002 (kdy nabyl právní moci rozsudek Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 15.3.2002, č.j. 9 Co 128/2001-55, jímž bylo okamžité zrušení pracovního poměru prohlášeno za neplatné). Za dobu šesti měsíců od 25.11.1999 do 24.5.2000, „v níž nelze náhradu mzdy jakkoli snižovat“, přiznal soud prvního stupně náhradu mzdy v plné výši (po odečtení vyplacené částky „v hrubé mzdě“ 74.413,- Kč). Za období od 25.2.2000 do 28.5.2002 dospěl soud prvního stupně k závěru, že „ani po dobu roku 2000 zde není prostor pro omezení nároku žalobkyně“, avšak v další části období „zohlednil“ skutečnost, že žalobkyně již „měla pravidelný příjem v podobě mzdy od nového zaměstnavatele“, a náhradu mzdy přiměřeně snížil. Za období od 29.5.2002 do 2.9.2003, kdy „žalovaný žalobkyni práci nepřiděloval, aniž by mu v tom bránila překážka s provozními příčinami“, soud prvního stupně vycházející z ustanovení § 130 odst. 1 zák. práce, přiznal žalobkyni výdělek, jehož by „prokazatelně dosáhla, pokud by vykonávala pro žalovaného práci dle obsahu své pracovní smlouvy“, tj. částku 228.777,- Kč. Protože okamžité zrušení pracovního poměru ze strany žalobkyně ze dne 2.9.2003 nebylo napadeno „příslušnou žalobou v režimu § 64 zákoníku práce“, přísluší žalobkyni i nárok na náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku za výpovědní dobu dvou měsíců podle ustanovení § 54 odst. 3 zák. práce.

K odvolání obou účastníků Krajský soud v Ústí nad Labem - pobočka v Liberci rozsudkem ze dne 7.10.2005, č.j. 29 Co 119/2005-82 změnil rozsudek soudu prvního stupně „ve výroku III.“ (tj. ve výroku, jímž byla žalobkyni přiznána náhrada mzdy za období od 29.5.2002 do 2.9.2003) tak, že „do částky 228.777,- Kč s úroky z prodlení se žaloba zamítá“, „ve výroku IV.“ (tj. ve výroku, jímž byla žalobkyni přiznána náhrada mzdy podle § 54 odst. 3 zák. práce ve výši 30.988,- Kč s úroky z prodlení) rozsudek soudu prvního stupně potvrdil, rozhodl, že žádný z účastníků nemá

právo na náhradu nákladů řízení před soudem I. stupně, a že „žalobkyně je povinna nahradit žalovanému náklady odvolacího řízení v rozsahu 38%, a to částkou 17.400,- Kč“, k rukám advokáta“. Odvolací soud vyslovil souhlas se závěrem soudu prvního stupně, že „pracovní poměr žalobkyně trval až do okamžitého zrušení pracovního poměru úkonem žalobkyně ze dne 2.9.2003“, a že tedy „nárok na náhradu mzdy z neplatného rozvázání pracovního poměru podle § 61 odst. 1 zákoníku práce skončil dnem právní moci rozsudku o určení neplatnosti okamžitého zrušení pracovního poměru žalovaným, tedy dne 28.5.2002. Po tomto datu by žalobkyně měla nárok na náhradu mzdy za podmínky, že nevykonávala práci pro překážky na straně zaměstnavatele“. Podle názoru odvolacího soudu však „okresní soud dostatečně nezhodnotil všechny důvody, jež vedly ke stavu, že pracovní poměr účastníků trval, aniž žalovaný žalobkyni přiděloval práci a vyplácel jí mzdu“. Za situace, že žalobkyně od 1.1.2001 „pracovala na plný pracovní úvazek u D. d. v K. L., kde přinejmenším od roku 2002 dosahovala výdělku srovnatelného a později vyššího, než u žalovaného“, „by nebyla proto schopna souběžně vykonávat práci v obdobném pracovním zařazení v D. d., kde charakter práce předpokládal trvalou přítomnost na pracovišti“. Jelikož žalobkyně dopisem ze dne 2.7.2002 výslovně dala najevo, že práci u žalovaného nadále vykonávat nehodlá, vznikla podle názoru odvolacího soudu „situace obdobná poskytnutí neplaceného volna podle § 128 odst. 1 zákoníku práce“, nikoli soudem prvního stupně tvrzené překážky v práci na straně zaměstnavatele, a proto žalobkyni „za období od 29.5.2002 do 2.9.2003 právo na náhradu mzdy nepřísluší“.

Proti tomuto rozsudku odvolacího soudu (proti výroku, jímž byl rozsudek soudu prvního stupně změněn tak, že žaloba o 228.777,- Kč s úroky z prodlení byla zamítnuta) podala žalobkyně dovolání. Nesouhlasí zejména se závěrem odvolacího soudu, že dopisem ze dne 2.7.2002 dala žalobkyně žalovanému „jasně na vědomí, že u žalovaného již dále pracovat nechce a netrvá tedy na dalším přidělování práce“, a že „vznikla situace obdobná jako kdyby dle § 128 odst. 1 zákoníku práce žádala o poskytnutí neplaceného volna“, když pracovala na plný pracovní úvazek v D. d. v K. L. Důvodem sepsání dopisu ze dne 2.7.2002 byla - jak žalobkyně zdůrazňuje - jediné „výzva ke splnění obsahu rozsudku KS v Ústí nad Labem č.j. 9 Co 128/2001-55 ze dne 15.3.2002“, nikoli však žádost o poskytnutí neplaceného volna. V D. d. v K. L. pracovala proto, že jí „jako samoživitelce nic jiného nezbývalo“, když jí žalovaný soustavně přiděloval práci odmítal. Podstatou dopisu ze dne 2.7.2002 ostatně není sdělení, že žalobkyně „u žalovaného nechce pracovat“, ale byl veden snahou o zahájení jednání o ukončení pracovního poměru dohodou, neboť právě s ohledem na nepravdy, které o ní v průběhu dlouholetého řízení šířil ředitel žalovaného, „se nikdo nemůže divit, že s jeho vedením pracovat nehodlá“. Žalobkyně navrhla, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu zrušil a aby věc vrátil tomuto soudu k dalšímu řízení.

Žalovaný uvedl, že právní úkon - dopis žalobkyně ze dne 2.7.2002 - „měl a musel mít za následek, že žalovaný a později krajský soud považoval za správný jediné ten výklad, že žalobkyně u žalovaného pracovat nechce a netrvá na dalším přidělování práce“. Navrhl, aby dovolací soud rozhodnutí odvolacího soudu „potvrdil“.

Nejvyšší soud České republiky jako soud dovolací (§ 10a o.s.ř.) po zjištění, že dovolání bylo podáno proti pravomocnému rozsudku odvolacího soudu oprávněnou osobou (účastníkem řízení) v zákonné lhůtě (§240 odst. 1 o.s.ř.) a že jde o rozsudek, proti kterému je podle ustanovení § 237 odst. 1 písm. b) o.s.ř. dovolání přípustné, přezkoumal napadený rozsudek odvolacího soudu bez nařízení jednání (§ 243a odst. 1, věta první o.s.ř.) a dospěl k závěru, že dovolání je opodstatněné.

Projednávanou věc je třeba i v současné době posuzovat - vzhledem k tomu, že předmětem dovolacího řízení je nárok na náhradu mzdy v částce 228.777,- Kč za období od 29.5.2002 do 2.9.2003 - podle zákona 65/1965 Sb., zákoníku práce, ve znění účinném do 30.9.2003 [tj. přede dnem, kdy nabyl účinnosti zákon [274/2003](#) Sb., kterým se mění některé zákony na úseku ochrany veřejného zdraví] - dále jen zák. práce.

Podle ustanovení § 35 odst. 1 písm. a) zák. práce je ode dne, kdy vznikl pracovní poměr, zaměstnavatel povinen přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy, platit mu za vykonanou práci mzdu, vytvářet podmínky pro úspěšné plnění jeho pracovních úkolů a dodržovat ostatní pracovní podmínky stanovené právními předpisy nebo kolektivní nebo pracovní smlouvou. Podle ustanovení § 35 odst. 1 písm. b) zák. práce je ode dne, kdy vznikl pracovní poměr, zaměstnanec povinen podle pokynů zaměstnavatele konat osobně práce podle pracovní smlouvy ve stanovené pracovní době a dodržovat pracovní kázeň.

Podle ustanovení § 130 odst. 1 zák. práce nemohl-li zaměstnanec konat práci pro jiné překážky na straně zaměstnavatele, než jsou uvedeny v předchozím ustanovení, poskytne mu zaměstnavatel náhradu mzdy ve výši průměrného výdělku, pokud předpisy uvedené v § 131 nestanoví jinou výši náhrady mzdy.

Ustanovení § 130 odst. 1 zák. práce zakládá zaměstnanci nárok na náhradu mzdy, jestliže nemohl konat práci z jiných důvodů než pro prostoj, pro nepříznivé povětrnostní vlivy nebo z vážných provozních důvodů (nároky zaměstnance se

v těchto případech řídí ustanoveními § 129, § 130 odst. 2 a § 130 odst. 3 zák. práce) a důvod (příčina) nemožnosti zaměstnance konat práci je dán na straně zaměstnavatele; nárok na náhradu mzdy má zaměstnanec po celou dobu, dokud tato překážka trvá.

Jednou z povinností vyplývajících pro zaměstnavatele z pracovního poměru – jak ze shora uvedeného vyplývá – je povinnost přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy [srov. § 35 odst. 1 písm. a) zák. práce]; vznik překážky v práci na straně zaměstnavatele je důsledkem neplnění této povinnosti. O překážku v práci ve smyslu ustanovení § 130 odst. 1 zák. práce totiž jde tehdy, neplní-li nebo nemůže-li zaměstnavatel plnit povinnost vyplývající pro něj z pracovního poměru přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy, a to za předpokladu, že zaměstnanec je schopen a připraven tuto práci konat; o překážku v práci jde bez ohledu na to, zda nemožnost přidělovat práci byla způsobena objektivní skutečností, popřípadě náhodou, která se zaměstnavateli přihodila, nebo zda ji zaměstnavatel sám svým jednáním způsobil (případně zavinění zaměstnavatele zde rovněž nemá význam). Náhrada mzdy podle ustanovení § 130 odst. 1 zák. práce má tedy charakter ekvivalentu mzdy, kterou si zaměstnanec nemohl vydělat v důsledku toho, že mu zaměstnavatel (např. proto, že podle jeho mylného názoru pracovní poměr skončil) v rozporu s ustanovením § 35 odst. 1 písm. a) zák. práce neumožnil konat práci, k níž se zavázal podle pracovní smlouvy; zákon tímto způsobem sleduje, aby zaměstnanci byla reparována újma, kterou utrpěl následkem protiprávního postupu zaměstnavatele.

Ke ztrátě na výdělků následkem nesplnění povinnosti zaměstnavatele přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy (např. v souvislosti s neplatným rozvázáním pracovního poměru ze strany zaměstnavatele) ovšem může u zaměstnance dojít jen tehdy, je-li sám připraven, ochoten a schopen konat práci podle pracovní smlouvy. Nemůže-li zaměstnanec konat práci podle pracovní smlouvy, nemá nárok ani na náhradu mzdy podle ustanovení § 130 odst. 1 zák. práce. Příčina toho, proč zaměstnanec nemůže v rozhodném období konat práci pro zaměstnavatele, totiž nespočívá v tom, že by zaměstnavatel v rozporu s ustanovením § 35 odst. 1 písm. a) zák. práce nepřiděloval (nemohl přidělovat) zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy.

Pracovněprávní předpisy předpokládají, že ten z účastníků, který způsobil, že druhý z účastníků nemůže plnit své povinnosti z pracovního poměru, je povinen druhému z účastníků vyjádřit ochotu plnit povinnosti, vyplývající pro něj z pracovního poměru, popřípadě mu sdělit odstranění překážky bránící výkonu práce; na druhé straně však jen ten z účastníků, který je ochoten (připraven) plnit své povinnosti z pracovního poměru, se může domáhat tomu odpovídajícího plnění po druhém účastníku. Přestal-li tedy zaměstnavatel v rozporu s ustanovením § 35 odst. 1 písm. a) zák. práce přidělovat zaměstnanci práci (např. v souvislosti s neplatným rozvázáním pracovního poměru ze strany zaměstnavatele), ačkoliv zaměstnanec byl připraven práci konat, je zaměstnanec povinen znovu nastoupit do práce poté, co jej zaměstnavatel k tomu vyzval a vyjádřil tak ochotu zaměstnanci práci opět přidělovat.

Ve zkoumaném případě je nepochybné, že pracovní poměr mezi účastníky trval i po pravomocném skončení řízení vedeného u Okresního soudu v Děčíně pod sp. zn. 13 C 181/99, v němž byla vyslovena neplatnost okamžitého zrušení pracovního poměru ze dne 23.11.1999, a že žalovaný byl povinen ve smyslu ustanovení § 35 odst. 1 písm. a) zák. práce žalobkyni bez ohledu na (neplatné) okamžité zrušení pracovního poměru přidělovat práci podle pracovní smlouvy. Jestliže zaměstnavatel neplní povinnost přidělovat zaměstnanci práci podle pracovní smlouvy, protože podle jeho mylného názoru – jako tomu bylo v posuzované věci – pracovní poměr účastníků skončil, má porušení této povinnosti za následek, že ani zaměstnanec nemůže „podle pokynů zaměstnavatele konat osobně práci podle pracovní smlouvy“. Za této situace bylo na žalovaném, aby vyjádřil ochotu žalobkyni znovu práci přidělovat a aby ji vyzval k nástupu do práce. Jestliže tak neučinil, nemohla žalobkyně od 29.5.2002 (kdy měl rozsudek, jímž byla vyslovena neplatnost okamžitého zrušení pracovního poměru ze dne 23.11.1999, nabýt právní moci) konat práci pro překážku v práci na straně žalovaného a příslušela by jí náhrada mzdy podle ustanovení § 130 odst. 1 zák. práce, neboť žalovaný netvrdí a z obsahu spisu ani nevyplývá, že by žalobkyně v době po 29.5.2002 nebyla připravena práci konat. Uvádí-li odvolací soud, že „dopisem ze dne 2.7.2002 žalobkyně výslovně dala najevo, že práci u žalovaného nadále vykonávat nehodlá“, potom pomíjí, že účinky tohoto prohlášení nemohou mít zpětnou působnost.

Vzhledem k východiskům uvedeným shora nelze ani sdílet názor odvolacího soudu, že v důsledku stanoviska žalobkyně vyjádřeného v dopise ze dne 2.7.2002 „vznikla situace, obdobná poskytnutí neplaceného volna podle § 128 odst. 1 zákoníku práce“; z hlediska vzniku nároku na náhradu mzdy podle ustanovení § 130 odst. 1 zák. práce je jediné významné, zda žalobkyně byla v období po 2.7.2002 do 2.9.2003 připravena, ochotna a schopna konat práci podle pracovní smlouvy. V opačném případě by příčina toho, proč v rozhodném období nemohla konat práci pro žalovaného, totiž nespočívala v tom, že by jí žalovaný v rozporu s ustanoveními § 35 odst. 1 písm. a) zák. práce nepřiděloval (nemohl přidělovat) práci podle pracovní smlouvy, nýbrž v tom, že žalobkyně u žalovaného – „s jeho současným vedením“, s nímž jí spolupráce „činila potíže“ – sama nechtěla „podle pokynů zaměstnavatele konat osobně práci podle pracovní smlouvy“ ve smyslu ustanovení § 35 odst. 1 písm. b) zák. práce.

Protože v projednávaném případě se odvolací soud posouzením věci z výše uvedených hledisek nezabýval, není rozsudek odvolacího soudu správný. Nejvyšší soud České republiky jej proto zrušil a věc vrátil Krajskému soudu v Ústí nad Labem k dalšímu řízení (§ 243b odst. 2, část věty za středníkem, § 243b odst. 3, věta první o.s.ř.).

© EPRAVO.CZ - Sbírka zákonů, judikatura, právo | www.epravo.cz

Další články:

- [Poučovací povinnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Právo na informace \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Smluvní pokuta \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Veřejná dražba \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odměna advokáta](#)
- [Náklady exekuce](#)
- [Eutanázie](#)
- [Zvýšení důchodového věku](#)
- [Konsolidace veřejných rozpočtů; legislativní přílepky \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Správní soud a procesní pravidla](#)
- [Vzdělávání, náležitosti podání \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)